

COMMUNITY POLICING:

взаємодія поліції та громади

Проактивність. Діалог. Спільнодія.

Вступне слово 01

Олексій Білошицький

Перший заступник начальника Департаменту
патрульної поліції, старший лейтенант поліції

Для України принципи взаємодії поліції та громади почали формуватись у процесі реформи Національної поліції.

Новий зміст взаємовідносин між правоохоронцями і тими, хто потребує їх допомоги, сьогодні можна висловити твердженням: поліція – це сервісна служба. Ми існуємо для гарантування безпеки громадян у їх повсякденному житті, ми служимо українському народові та наш обов'язок – бути готовими діяти професійно у будь-якій ситуації задля забезпечення правопорядку у державі. Поліція у своїй діяльності має враховувати потреби суспільства, частиною якого вона є. Саме цю обставину і можна охарактеризувати як Community Policing (взаємодія поліції з громадою).

В Україні на законодавчому рівні закріплено положення з реалізації спільних проектів з громадою, що допомагає поліції у професійній діяльності, а громадським організаціям дозволяє реалізувати ті проекти, в яких вони потребують підтримки та залучення правоохоронних органів. Активні представники громади постійно ініціюють нові проекти, розширюють аудиторію, з якою можуть працювати задля спільної безпеки у майбутньому, розуміють повноваження та механізми роботи поліції, підвищують рівень безпеки превентивними заходами та систематичною роз'яснювальною роботою.

Патрульна поліція, як новий підрозділ Національної поліції, на сьогоднішній день, напевно, найгнучкіша і намагається відповідати потребам населення у безпеці та дотриманні правопорядку у найкоротший термін. Так, через велику кількість запитів про реалізацію спільних проектів поліції та громади, у Департаменті патрульної поліції було створено спеціальний відділ зв'язків із громадськістю. На сьогоднішній день у кожному місті, де діють підрозділи патрульної поліції, вже реалізовується робота з цього напрямку діяльності. Наша основна мета полягає у формуванні та забезпеченні функціонування комплексу заходів із співпраці активних та свідомих, у розумінні правових норм, громадян та поліції через реалізацію спільних проектів задля підвищення безпеки у суспільстві.

Тож головним для нас сьогодні є постійний розвиток усіх напрямків взаємодії поліції та громади заради нашої спільної безпеки.

YES ©

Вступне слово 02

Роман Романов

Директор програмної ініціативи «Права людини і правосуддя»
Міжнародного фонду «Відродження»

Децентралізація системи державного управління та розширення повноважень місцевих громад створюють додаткові можливості для посилення безпеки і правопорядку. Проте досягнення результату можливо лише за умови побудови ефективної взаємодії між поліцією та громадами. Громади варто розглядати не лише як територіальні об'єднання, але також і певні спільноти, згуртовані загальними інтересами.

Водночас ефективна взаємодія вимагає креативних рішень та готовності діяти спільно, максимально залучаючи місцевих жителів. Тому неможливо сформувати вичерпний список ініціатив, що підлягають реалізації. Також складно наперед оцінити ефективність будь-якої з них. Тож Міжнародний Фонд «Відродження» вирішив надавати експертну та фінансову допомогу на підтримку заходів, які на рівні громад просувають концепт Community Policing.

Ця брошура містить описи окремих ініціатив, що вже знаходяться в стані реалізації та які змогли об'єднати зусилля поліції, місцевого самоврядування та громадських активістів. Мої найкращі очікування полягають у тому, що ознайомлення з ними підштовхне зацікавлену аудиторію не лише до оцінки можливості їх відтворення в інших громадах, але також спонукає до пошуку інших форм взаємодії, здатних посилити відчуття безпеки жителів місцевих громад та представників вразливих спільнот.

Вступне слово 03

Тетяна Печончик

Голова правління ГО «Центру інформації
про права людини»

Співпраця поліції та громади, або Community Policing – поняття, що описує одну із докорінних реформ правоохоронної системи різних країн. У кожній країні, що взялася за налагодження взаємодії між поліцією та громадами, існують свої особливості впровадження цього підходу, пов'язані із різними соціальними та культурними традиціями, різницею у запитах на безпеку у громадах, специфікою суспільного та політичного життя тощо.

Донедавна в Україні, за даними Інституту соціології Національної академії наук України, рівень довіри громадян до міліції сягав лише 3-5%, а після подій Євромайдану цей показник знизився до 0,8%. Довіра самих працівників міліції до інших органів влади традиційно не перевищувала 3%.

Початок реформи правоохоронних органів і нова патрульна поліція унаочнили не лише можливість інших підходів до роботи, але й величезний запит з боку населення на таку роботу, значний кредит довіри і підтримку, яку громадяни готові надавати новим правоохоронцям.

З іншого боку, зрозуміло, що поява нової патрульної поліції – це лише перший крок, за яким мають бути й інші. Поліцейська діяльність, яка орієнтована на громаду, знає її інтереси та на засадах партнерства взаємодіє із мешканцями й місцевим самоврядуванням, має стати одним із таких кроків.

Утім, аби запровадження подібної моделі роботи стало ефективним, потрібна масштабна та планомірна просвітницька кампанія щодо суті цієї моделі співпраці та спільної відповідальності кожного залученого у питаннях безпеки.

У підсумку це дозволить краще зрозуміти суть змін, підвищувати довіру населення до діяльності правоохоронців і усвідомити, що забезпечення правопорядку та безпеки залежить однаковою мірою від усіх учасників процесу, а відтак потребує злагодженої командної роботи поліції, місцевої влади і самої громади.

Ця збірка містить у собі опис унікального досвіду і перших спроб впровадження Community Policing у різних регіонах України – досвіду, який може надихнути і вас об'єднуватися та взаємодіяти, щоб зробити своє селище, місто чи район безпечнішими і привабливішими для життя.

Інтро

Традиційна поліцейська діяльність, що полягає в реагуванні на злочини та вишукуванні «поганих хлопців», засвідчує свою низьку ефективність у всьому світі. Дослідження, що проводилися наприкінці минулого століття, показали: просте збільшення кількості поліцейських не призводить до кращої боротьби зі злочинністю, а запобігання порушенням неможливе без допомоги населення.

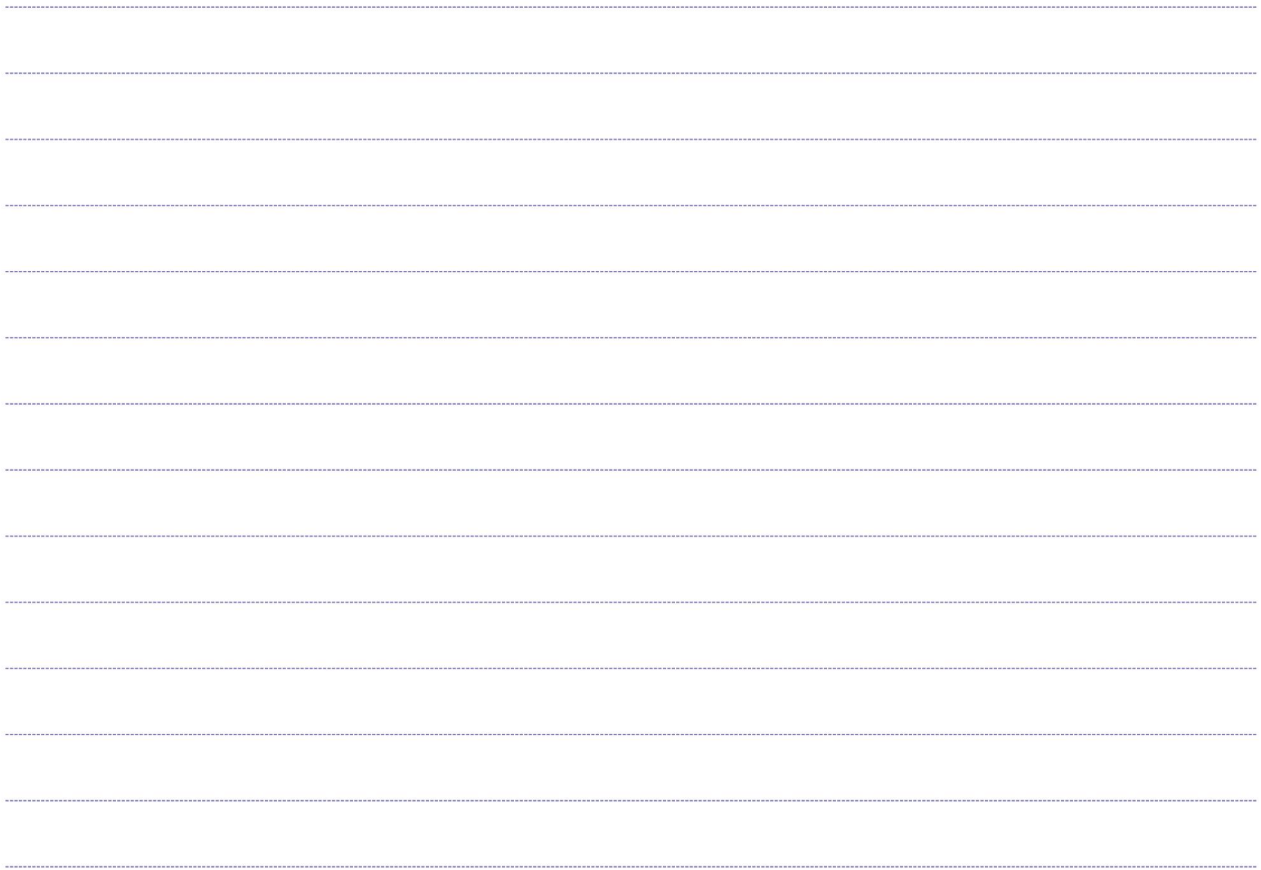
Саме тому народився та розвинувся у цілу філософію підхід Community Policing (українською можна перекласти як «взаємодія поліції та громади»). Він полягає в тому, що поліція, місцева влада та місцеві жителі ділять відповідальність за безпеку у своєму населеному пункті. Вони обмінюються інформацією, разом патрулюють вулиці своїх міст та селищ, організовують спільні заходи, обговорюють проблеми та розробляють стратегії захисту від потенційних небезпек. Спільні зусилля дають можливість дійсно створювати захищене та благополучне життєве середовище, де усі учасники процесу мають переваги. Community Policing допомагає включити усіх членів спільноти до діалогу (навіть тих, що традиційно не довіряють поліції), а також раціональніше використовувати ресурси. За цим підходом рішення ухвалюються лише на підставі конкретних проблем і потреб громади.

Community Policing – це філософія щоденної роботи поліції у США, Канаді, Великій Британії, Чехії, Іспанії, Італії, Польщі, Латвії, Литві, Німеччині та багатьох інших країнах світу.

В Україні цей підхід почали активно впроваджувати після створення Патрульної поліції у 2015 році. Тоді поліцейські, громадські активісти та представники місцевої влади стали реалізовувати спільні проекти. Подекуди це допомогло вирішити проблеми, що до цього не вирішувалися роками.

Для того, щоб зафіксувати та поширити цей досвід, ми зібрали та описали в цій брошурі історії з тих громад України, які вже впроваджують разом із поліцією проекти, спрямовані на розвиток безпеки у широкому сенсі. Ці історії покликані показати можливості ефективної взаємодії та дати уявлення про те, як може виглядати спільна робота над створенням безпечного середовища.

Для заміток

A series of horizontal dashed lines for taking notes, spanning the width of the page.

Плекати культуру паркування

Історія про те, як активісти та поліцейські почали боротися із недобросовісним паркуванням у столиці за допомогою оригінальних листівок

Київ

У Києві, як і в інших великих містах України, мешканці стикаються з проблемою стихійного і безладного паркування. Водії скаржаться на те, що їм не вистачає місць, і залишають свої автівки на тротуарах, газонах, перегороджують пішохідні переходи та виходи з під'їздів. Одна з причин такої поведінки – слабе законодавство, адже зараз поліцейський може оштрафувати водія, якщо той перебуває у машині. Інша причина – відсутність культури паркування, вважають активісти організації «Київ Мрії» (DreamKyiv).

На їхню думку, один із найпростіших та найефективніших способів залучення громади до виховання культури паркування – це флешмоби. Активісти вирішили створити листівки з інформацією про правила паркування та залишати їх на автомобілях водіїв, які ці правила порушили.

Команда «Києва Мрії» неодноразово обговорювала, якими мають бути листівки, розповідає одна із організаторок флешмобу **Анна Устенко**.

«Бо заклики поводитись цивілізовано мають бути цивілізованими. З цих же міркувань ми відмовились від наліпок. Адже вони можуть бути сприйняті водіями, як псування їхнього майна», – наголошує вона.

Дизайн листівок розробив для активістів **Богдан Гдаль**. Перший флешмоб відбувся 15 травня 2016 року на столичному Подолі – районі міста, який перевантажений машинами через інтенсивність руху та неадаптовану до цього інфраструктуру. До участі залучили місцевих активістів спільноти «Подільночка», патрульних поліцейських з відділу взаємодії поліції та громади і голову Подільського району **Валентина Мондриївського**. Під час флешмобу мешканці розповіли поліцейським про проблеми з паркуваннями у районі. Команда «Києва Мрії» зафіксувала на вулицях Подолу близько 300 порушень. З водіями, які були на місці, провели бесіди.

Також під час акції активісти зафіксували проблему, вирішення якої належить до сфери діяльності місцевої влади – один зі знаків «паркування заборонене» закривала гілка дерева. Вони написали звернення до Контактного центру Києва 1551, і приблизно за тиждень проблему вирішили.

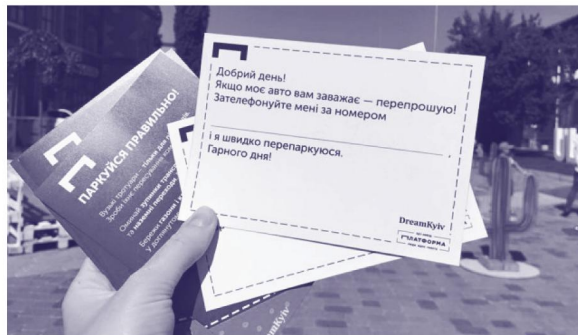
Попри те, що флешмоб став приємною добросусідською зустріччю, його учасники зрозуміли, що однієї акції мало для вирішення проблеми з паркуванням у місті. Тож активісти роздали листівки лідерам думок. Ті розкладали їх на автомобілях порушників та писали про це у Facebook. Так ентузіасти сподівалися мотивувати людей активніше долучатися до ініціативи. Проте все ще залишалась проблема розповсюдження листівок, адже ресурсів активістів «Києва Мрії» було недостатньо для того, щоб листівки отримували всі, хто хотів.

Рішення проблеми саме знайшло організаторів флешмобу.

У червні до команди «Києва Мрії» звернувся співзасновник одного з найпопулярніших київських публічних просторів – арт-заводу «Платформа» – **Роман Тугашев**. Він запропонував об'єднати зусилля. «Платформа» має 370 тисяч відвідувачів на рік, і вони – цільова аудиторія цього флешмобу. Листівки вирішили розповсюджувати через каси арт-заводу.

Для того, щоб зробити їх більш привабливими, активісти обрали товстіший папір. Крім того, на зворотному боці тепер вже карток додали місце для номера телефону. Так вони стали корисними не тільки для виховання порушників. За перші два

фестивалі, що відбувалися на арт-заводі, організатори флешмобу роздали близько 2000 карток.

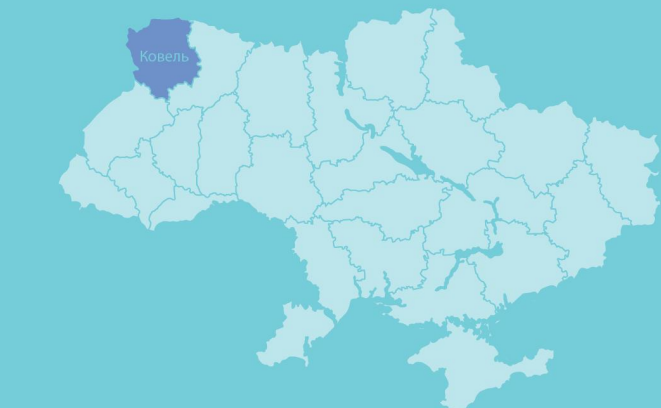
«На фестиваль вуличної їжі до нас приїжджає близько 20 тисяч гостей, близько 30% – на власних автомобілях. Парковка дуже містка, проте, через кількість автомобілів проблема паркування залишається актуальною. Ми давно думали про такий сервіс для відвідувачів як картки для паркування, на яких вони можуть вказувати свій контактний телефон, і якщо машина комусь заважає, то можна зв'язатися. Врешті ми вирішили об'єднати цю ідею з ініціативою «Києва Мрії», яку вважаємо правильною та корисною. Люди спочатку не розуміли, навіщо картки, але з кожним фестивалем ними цікавилися все більше», – розповідає **Катерина Павлевич**, представниця арт-заводу «Платформа».

Зараз картки роздають у касах арт-заводу під час кожного Фестивалю вуличної їжі. За словами **Павлевич**, уже роздали близько 3 тисяч карток. Таким чином флешмоб став регулярним і не вимагав постійної участі активістів «Києва Мрій» у його організації.

Спільний ареал 02

Історія про те, як думка містян стала вирішальним аргументом для прийняття програми поводження з безпритульними тваринами
Ковель, Волинська область

Проблему безпритульних тварин часто визнають як нагальну жителі багатьох міст України. Це, зокрема, демонструють опитування експертів, під час яких мешканці визначають пріоритети у сфері безпеки для своїх населених пунктів. Так сталося і в Ковелі: містяни назвали собак, що живуть на вулицях, реальною загрозою для себе. У відповідь місцева влада запропонувала рішення – «Програму поводження із безпритульними тваринами», у якій прописали алгоритми гуманного зменшення їхньої кількості.

«Проблема безпритульних собак існувала давно. Багато скарг надходило від громади міста, адже навіть дітей кусали. Я бачив це по зверненнях до правоохоронців, та й сам помічав, гуляючи містом зі своїми дітьми», – розповідає **Юрій Єрохін**, заступник начальника секції превенції Ковельського відділу поліції ГУНП у Волинській області.

Раніше у місті намагалися вирішити проблему за допомогою спеціалістів із Луцька: раз на тиждень команда приїздила до Ковеля, аби відловити собак. Але такий підхід не спрацював.

«Ми вирішили підійти до розв'язання проблеми системно, за допомогою програми та на базі комунального підприємства. Адже звичайний відлов не дає результату – собака завжди повертається у свій ареал», – ділиться **Андрій Товстига**, заступник міського голови Ковеля.

Утім, важлива для міста програма була прийнята не одразу. **Віра Федосюк**, секретар Ковельської міської ради, згадує, що колегія, на якій розглядалося рішення про прийняття програми, відбулася двічі. Перший раз у бюджетної депутатської комісії виникли зауваження до кошторису утримання. На другий раз рішення про розгляд і затвердження Програми про поводження з без-

притульними тваринами у Ковелі прийняли, а гроші (381 тис. грн на 2016 рік) були виділені за рахунок перерозподілу бюджету.

Основним аргументом на користь її прийняття стали результати проведеного опитування містян, згадує **Олена Матвійчук**, голова правління Громадської спілки «Мережа правового розвитку»:

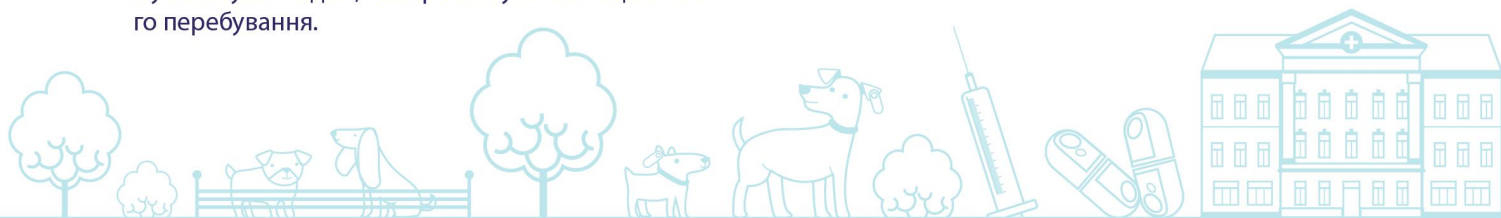
«Опитування людей дозволяє подивитися на стан речей в громаді з боку самих жителів, зрозуміти їхні нагальні інтереси та шукати шляхи вирішення проблем і задоволення потреб».

Це опитування проводилося в рамках налагодження взаємодії між поліцією та громадою. Під час нього експерти намагалися визначити пріоритетні потреби у безпеці жителів міста.

Програма розрахована на період з 2016 по 2019 рік. У ній передбачені гуманні методи зменшення кількості безпритульних тварин: облік, реєстрація та ідентифікація задля подальшої стерилізації, вакцинації та необхідного лікування. Після цього собак, якщо вони не є агресивними і не загрожуватимуть людям, повертатимуть на місце їхнього перебування.

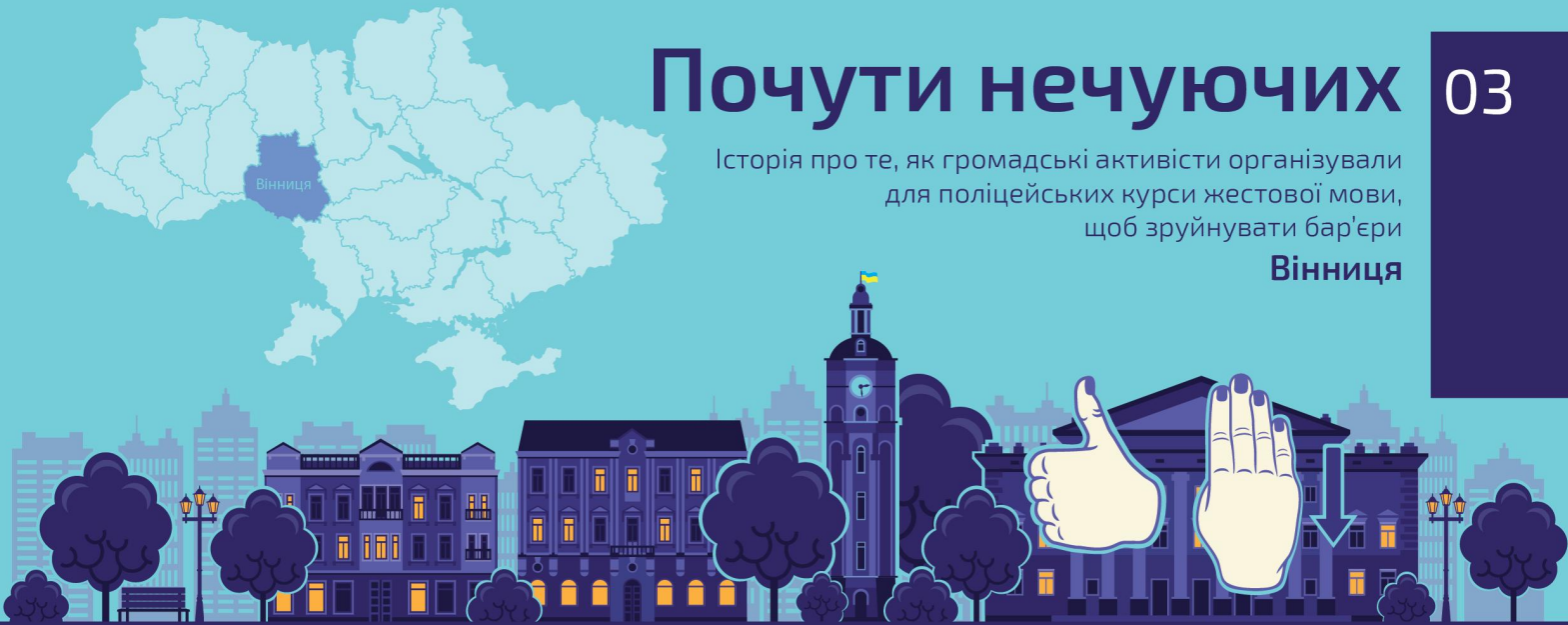

До кінця року у місті планують завершити капітальний ремонт приміщення, де тваринам надаватиметься допомога, закупити необхідні медикаменти, вакцини, а також укомплектувати штат. Фактична робота має розпочатися на початку 2017 року.

Почути нечуючих 03

Історія про те, як громадські активісти організували для поліцейських курси жестової мови, щоб зруйнувати бар'єри
Вінниця

У своїй роботі поліцейські багато спілкуються з різними людьми: порушниками, потерпілими, свідками, інформаторами... Щоб отримати максимум корисної інформації поліцейські повинні знаходити підхід до всіх. Але як налагодити контакт з тими, кого не розумієш?

Допомогти поліції знайти спільну мову з нечуючими вирішили в організації «Паросток» та започаткували для них курси жестової мови. Пояснюють свою ініціативу просто: нечуючі люди – рівноправні члени суспільства, які заслуговують на те, щоб представники держави спілкувалися з ними так, як спілкуються з усіма іншими. Робота з людьми із вразливих груп (до яких належать, зокрема, і люди з інвалідністю) вимагає від поліцейських окремих підходів та спеціальних навичок. Та як переконати у цьому правоохоронців?

Голова організації **Ірина Саранча** у січні 2016 року організувала зустріч з усіма патрульними, яких у місті 246, куди запросила також перекла-

дачку жестової мови **Ганну Кожухівську**. Вони пояснили патрульним, що знання базової жестової мови – це можливість виявити повагу до людини.

Крім того, інфраструктура Вінниці досить дружня до людей з інвалідністю, тут діє філіал університету «Україна», де навчальна програма адаптована для нечуючих людей. Це робить місто привабливим для нечуючих (загалом експерти «Паростка» оцінюють кількість нечуючих у Вінниці у тисячу людей), а тому у патрульних є високі шанси зустріти їх під час роботи.

Багато хто з нечуючих погано пише українською чи російською мовами, бо вони для них не є рідними, і спілкування за допомогою папірця та ручки для них не підійде. Декілька жестів на кшталт «Добрий день!», «Я – поліцейський», «Я хочу Вам допомогти» зможуть заспокоїти нечуючу людину та допоможуть встановити з нею контакт.

Пройти курси погодилися 20 патрульних. Кожен із них мав можливість відвідати 10 занять, під час

яких їм пояснили психологію нечуючих людей та показали найпростіші жести. Навчала патрульних Кожухівська, яка перекладає в університеті «Україна».

«Це стандарт життя у Європі. Люди на державній службі там знають базову жестову мову, можуть запропонувати нечуючому допомогу. Контакт із поліцейським – це стрес і для чуючої людини, а нечуючі, як правило, набагато більш тривожні. Якщо поліцейський втратив декілька секунд, він вже не зможе встановити контакт з нечуючою людиною», – пояснює вона свою мотивацію викладати поліцейським. Вона наголошує, що її студенти належать до того покоління людей, які не бояться виходити на вулицю, вести активне життя та спілкуватися з чуючими. Для них важливо, щоб до них ставилися як до рівних.

До таких належить, наприклад, **Роман Харчук**, студент університету «Україна», член збірної України з бадмінтону серед нечуючих. Підлітком у рідній Одесі він отримав неприємний досвід спілкування з правоохоронцями. На вулиці його схопили двоє невідомих чоловіків. Поліцейські затримали нападників, але з **Романом** поспілкуватися не змогли.

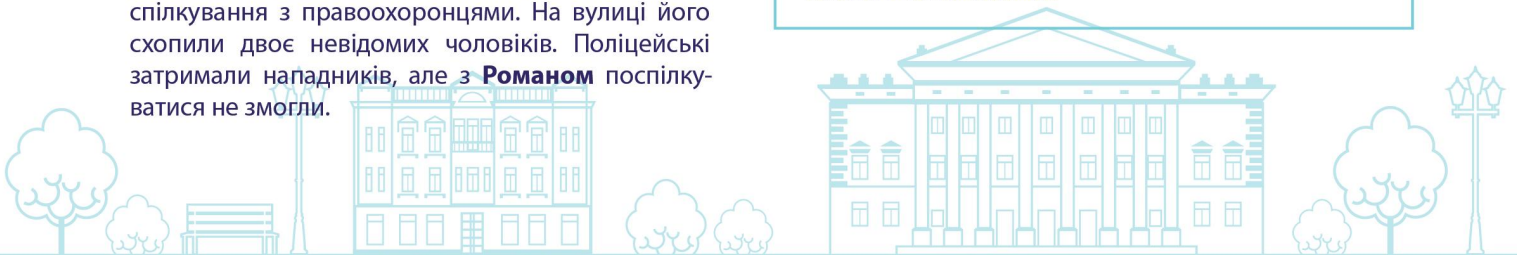
«Я навіть не зміг їм подякувати, – ділиться хлопець. – Для мене багато значить те, що патрульні у Вінниці намагаються вивчити жестову мову. Це завжди приємно, коли під час спілкування тобі дивляться в очі. Я розумію, що жестова мова складна, її неможливо вивчити за один-два дні, але я думаю, що ці навички надважливі».

Для того, щоб усі поліцейські розуміли важливість подібних ініціатив, необхідно постійно комунікувати з ними, пояснюючи доцільність отримання таких навичок та мотивуючи їх до навчання.

Самі патрульні по-різному оцінюють такий досвід. Дехто задоволений новим знанням, інші ставляться до нього скептично, адже не впевнені, що зможуть використати в реальному житті.

«За радянських часів нечуючих людей намагалися ізолювати. Коли правоохоронці зустрічають нечуючу людину, вони не знають, що з нею робити, вони її бояться. Ми, поліцейські, маємо підлаштовуватись під людей, а не люди під нас. Ми повинні впустити нечуючих людей у свої голови», – вважає **Заріна Маєвська**, старша інспекторка відділу особливих доручень омбудсмена у Національній поліції.

«Нам потрібні живі контакти з нечуючими, спільні зустрічі з ними, щоб подолати бар'єр у спілкуванні. Нам потрібно знати телефони перекладачів жестової мови, щоб мати змогу швидко викликати їх на місце події», – зазначає інспекторка патрульної поліції Вінниці **Олеся Шаповалова**.

Спільні патрулі 04

Історія про те, як поліцейські, представники місцевої влади та громадські активісти вирішили разом патрулювати вулиці міста та спільно вирішувати проблеми у сфері безпеки.

Місто Бар, Вінницька область

Засміченість, хаотичне паркування, покинуті будівлі, безпритульні собаки, нічні клуби – проблеми невеличкого міста Бар не відрізняються від тих, з якими стикаються інші районні центри в Україні. Хто має їх вирішувати – поліція, місцева влада, місцеві жителі, волонтери? Усі разом, вирішили у Барі та запровадили систему спільних патрулювань поліції та активістів.

Ідея для міста не нова – раніше тут їх вже практикували, але з певних причин патрулювання припинилися. Повернутися до цієї ініціативи барчани вирішили під час спільної зустрічі місцевих жителів, дільничних інспекторів, представників місцевої влади та голів квартальних комітетів, що відбулась 11 березня 2016 року. Перше патрулювання поліції разом із представниками громадського формування відбулося вже за декілька тижнів – 1 квітня. Окрім цього, мешканці, поліцейські та місцеві депутати домовилися, що обмінюватимуться інформацією за допомогою дошок оголошень: одну з таких згодом встано-

вили у приватному секторі, а іншу біля Барської ради.

Приблизно в цей час фахівці Експертного центру з прав людини провели у місті соціологічне опитування та з'ясували, що саме турбує мешканців Бара. Виявилось, що 7 із 10 найбільших проблем – це проблеми благоустрою. Так з'явилась ще одна ідея – започаткувати у Барі муніципальну варту, яка допоможе поліції вирішувати проблеми із дрібними порушеннями правил порядку (наприклад, стихійна торгівля, неправильне паркування, засміченість біля приватних об'єктів тощо).

«Наша мета – сформувати повагу у населення до закону», – відзначають члени вarti, які самі себе називають «інспекторами».

Їх четверо: юрист, колишній працівник правоохоронних органів, колишній вчитель, колишній інспектор комунального підприємства. На вихід-

них вони разом із поліцейськими патрулюють вулиці міста, а по буднях виходять на патрулювання самостійно.

За словами учасників, мешканці міста набагато краще реагують на поліцейських, коли вони разом із представниками громадськості. Багато хто добровільно погоджується припинити порушувати закон.

Муніципальна варта фінансується з міського бюджету.

«Така ініціатива розвантажує поліцію. У нас з'являється більше часу для розкриття злочинів», – зазначає в.о. начальника сектора патрульної поліції Барського відділення поліції **Юрій Мураж**.

Продовжують ходити у спільні патрулювання з поліцією і представники громадського формування – кожного робочого дня, крім понеділка, з 6 вечора до 2 ранку вони разом з поліцією слідкують за порядком у місті. Під час спільних патрулювань члени формування спілкуються з порушниками порядку, а також допомагають поліції з'ясувати реальні проблеми міста.

Іноді до патрулювань долучаються депутати – так вони можуть познайомитися з людьми їхнього округу та дізнатися, що їх турбує. Наприклад, під

час спільних патрулювань стало зрозуміло, що у місті є проблеми з сухим листям. Через те, що комунальники вивозять його нечасто, люди самостійно спалюють листя біля будинків, провокуючи пожежі. Як результат – місцева влада змінила графіки вивозу листя.

Поступово вирішується також проблема із безпритульними собаками, яких місцеві визначили як головну небезпеку для себе. Барський голова назвав будівництво притулку для тварин пріоритетним завданням для міста, зазначає його заступник **Олексій Голубков**, який також бере участь у патрулюваннях.

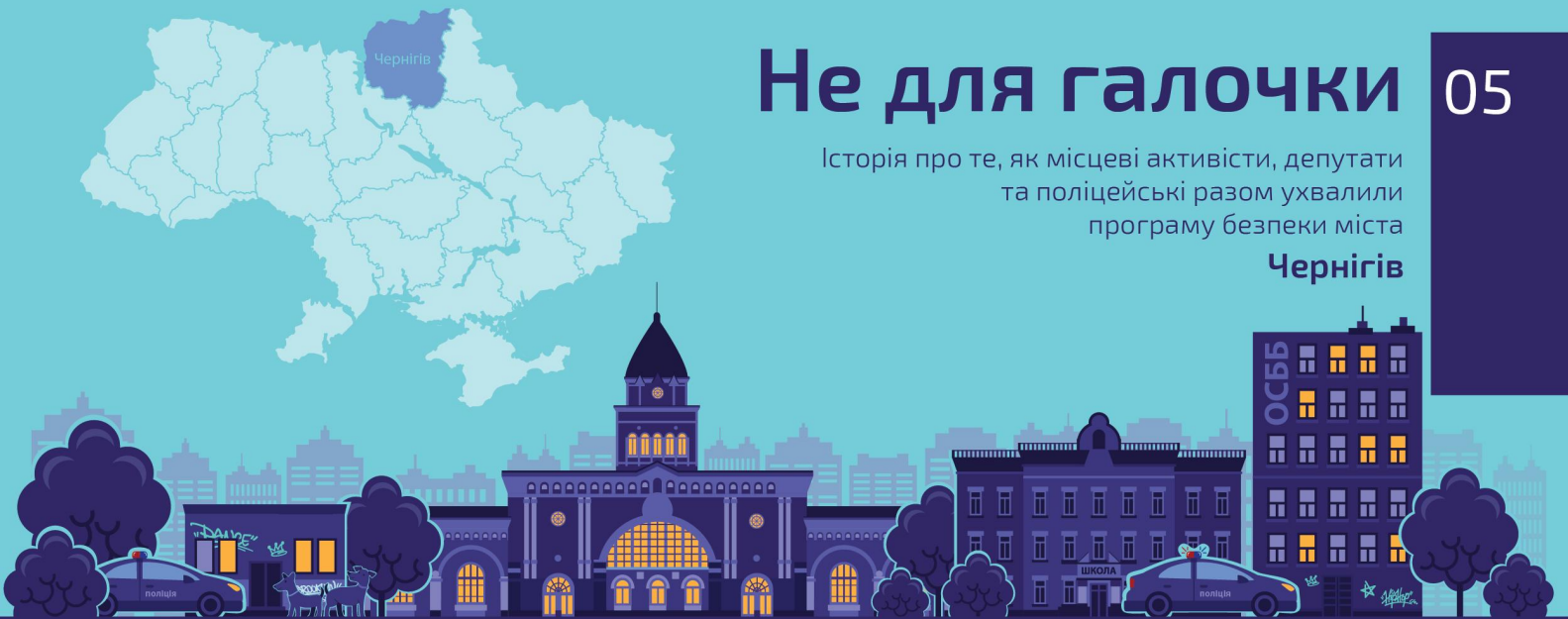
Що ж дала місту Бар ця співпраця?

За словами самих ініціаторів, з багатьох вулиць зникла стихійна торгівля, центральні вулиці очистилися від машин, у поліції з'явилося більше часу для розкриття злочинів. За даними поліції, кількість випадків перебування у громадському місті в нетверезому стані зменшилась з 28 у червні до 17 у жовтні, а дрібного хуліганства – з 9 у червні до 2 у жовтні.

Не для галочки 05

Історія про те, як місцеві активісти, депутати та поліцейські разом ухвалили програму безпеки міста
Чернігів

Робота над безпекою найбільш ефективна тоді, коли має чітко визначений план дій – тобто конкретну програму, яка враховує проблеми та інтереси членів громади. У Чернігові такий документ вперше за тривалий час спільними зусиллями розробили активісти, поліцейські та депутати.

«В принципі місцеві програми з протидії злочинності у нас ухвалювалися останні п'ятьдесят років, але вони були формальними. Основним їхнім завданням було виділення коштів з місцевого бюджету на бензин для правоохоронців. Жодних інших проблем вони майже не вирішували», – розповідає **Віктор Тарасов**, виконавчий директор Чернігівського громадського комітету захисту прав людини.

Разом з колегами він ще з 2015 року займається реформою поліції. Каже, що в місті нарешті з'явилася можливість ухвалити програму, яка була б націлена на реальне вирішення проблем безпеки.

Спочатку активісти хотіли розробляти власний документ, який можна було б запропонувати міській раді. Проте згодом вирішили вносити зміни в той, який вже був поданий на розгляд самими депутатами.

У червні 2016 року активісти провели круглий стіл, на який запросили адвокатів та поліцейських. Разом вони обговорили, які зміни можна запропонувати місту в контексті безпеки. Як говорить **Тарасов**, співпраця з поліцією одразу склалася добре, чого не скажеш про деяких депутатів. За його словами, певна частина обранців більше схилилася до старої практики: ухвалення програм заради вирішення матеріальних проблем поліції. Попри опір, депутатів все ж вдалося переконати, і в кінці вересня того ж року програма з пропозиціями активістів, поліцейських та депутатів була прийнята.

Депутатка **Регіна Гусак**, яка також брала участь в розробці програми, у свою чергу говорить, що місцева влада зацікавлена в такому документі.

На її думку, це зробить діяльність поліції більш прозорою.

«Я особисто лобіювала пропозицію щодо профілактики злочинності серед дітей, спільних рейдів з громадськістю. Я бачу програму в дії: у нас постійно відбувається виховна робота з дітьми в школах. Стало менше вуличної торгівлі та вандалізму», – наголошує вона.

«Програма розрахована на 2016–2017 роки. В ній прописана відповідальність патрульної поліції, національної поліції, громадських активістів, депутатського корпусу тощо. Разом ми сформували критерії безпеки», – розповідає **Катерина Данькова**, керівниця програм Чернігівського громадського комітету захисту прав людини. Після ухвалення документу, говорить **Данькова**, поліцейські нарешті познайомилися з головами ОСББ. «У нас в місті діє близько 70–75 ОСББ. Раніше була проблема, що поліцейські не знали голів ОСББ, а голови ОСББ не знали, куди звертатися з проблемами», – підкреслює вона.

На думку **Віталія Копистко**, старшого інспектора прес-служби Управління патрульної поліції міста, завдяки програмі безпеки правоохоронці змогли проаналізувати свою роботу та скорегувати свої дії, опираючись на очікування населення.

«Ми внесли корекцію в кожен квадрат патрулювання міста, проаналізувавши виклики. Щозміни на патрулювання виходять 17 екіпажів, і ми їх розподіляємо так, щоб в найбільш небезпечних районах було більше машин. Проаналізувавши крадіжки, наприклад, ми звернули увагу на пункти прийому вторсировини. У нас є район Шерстянка – там трапляється багато побутових злочинів, бо він ізольований. На початку зими нам передали двох службових собак, тепер ми патрулюємо парки разом з ними, в цьому році кількість піших патрулів збільшиться», – говорить він.

Вже після прийняття програми активісти вирішили провести опитування населення щодо безпеки в місті. Вони дізнавалися у містян, чи задоволені ті роботою поліції, чи почуваються безпечно, чи готові співпрацювати заради вирішення проблем Чернігова. Однак вносити зміни у наявну програму за отриманими даними активісти поки не збираються. Кажуть, що оцінюватимуть результати впровадження вже в кінці року, коли настане час для розробки програми на наступний рік. Тоді ж пропонуватимуть зміни.

Самі собі захисниці

06

Історія про те, як поліцейські та майстри карате стали навчати дніпровських жінок самооборони

Дніпро

Щороку до патрульної поліції Дніпра звертаються в середньому 200 тисяч жінок із повідомленнями про насильство. Звичайно, правоохоронці не можуть попередити усі напади, проте, можуть допомогти жінкам самостійно захиститися від потенційних насильників.

На початку 2017 року експертки «Гендерного клубу Дніпро» разом із патрульними поліцейськими організували для жительок міста курси самооборони. Як розповідає координаторка проекту **Ольга Полякова**, свої заявки на курси відправила 321 жінка віком від 16 до 64 років. З них 280 мали досвід насильства.

Одна з таких – **Ольга Руденко**. 10 років тому її намагалися зґвалтувати, проте, на щастя, дівчині вдалося вмовити зловмисника не вчиняти злочин.

«Він напав на мене з ножем ззаду. Мабуть, зіграло роль те, що я психолог за освітою: я одразу побачила, що він погано знає територію, що він робить це вперше. Я запропо-

увала йому відвести мене подалі, а там я вмовила його мене відпустити», – розповідає жінка.

Наразі вона разом з іншими жінками двічі на тиждень займається із професійними тренерами, які вчать учасниць найважливішим прийомам оборони. Всього на курсах займаються 2 групи по 15 людей, кожну з яких навчає 3–4 тренери.

«Головна ідея – навчити жінок та дівчат Дніпра захищати себе, своє життя та здоров'я, але при цьому не переходити межі самооборони. На курси ми відбирали перших з тих, хто подали заявки, а також тих, хто мав досвід насильства. Тривалість курсів – три місяці, після чого ми плануємо робити повторний набір учасниць», – говорить **Полякова**.

Її колега **Анна Мяких** розповідає, що патрульна поліція міста радо відгукнулася на пропозицію

організувати такі курси. Однак не обійшлося і без проблем. Мягких говорить, що спочатку заняття організували в Університеті внутрішніх справ. За її словами, хоча керівництво погодилося піти назустріч, подальша співпраця склалася погано, тому друга група займається в залі Гірничого університету, адміністрація якого виконала усі обіцянки.

«Я дуже вдячна адміністрації цього університету. Тут ми маємо можливість проводити всі заняття, які планували. Проте наразі потребуємо грошей, щоб оплачувати хоча б роботу тренерів. Зараз усі вони тренують безкоштовно», – говорить вона.

Головне на курсах – навчити жінок відбиватися від нападів та рятуватися втечею, кажуть тренери. Але важливо й інше: показати учасницям, як не перевищувати межі дозволеного.

«Ми вчимо дівчат не тому, як боротися з нападником, а як звільнитися від захоплення та втекти», – розповідає один із тренерів, інспектор патрульної поліції **Данило Девушкін**. «Ми також пояснюємо правовий аспект. Є межі, які не можна переступати. Ми говоримо, що, якщо жінка відбилася від нападника, і він впав на землю, не треба його ще ногами добивати», – доповнює колегу **Наталія Очеретна**, інспекторка патрульної поліції. Вони обоє тренують першу групу жінок.

За другу групу відповідає **Володимир Виленський**, завакфедрою фізпідготовки та спорту Гірничого

університету, голова обласної федерації карате. За його словами, учасниці курсів роблять успіхи та мають високі шанси захистити себе.

«У цієї групи достатньо високий рівень мотивації, вони досить успішно проходять курси. 12 людей постійно ходять. Ми навчаємо їх, як орієнтуватися, як розпізнати агресію, пояснюємо, як вийти із ситуації», – говорить він.

Допомагає жінкам бути впевненими в собі та не боятися насильства психологиня **Кіра Дарина-Колупаєва**. Вона проводить для учасниць курсів групові заняття, під час яких жінки діляться своїми успіхами, а також підтримують одна одну.

«Окрім теорії, ми розбираємо особисті проблеми. Їх хвилює власна самооцінка та саморозвиток. Часто у жінок, які зазнали насильства, знижена самооцінка. Під час курсів вони стають більш упевненими у собі», – говорить фахівчиня.

За словами організаторок та тренерів курсів, така практика допомагає жінкам не лише почувати себе безпечніше, а й сприяє формуванню довіри між жителями міста та поліцейськими. Як розповідають учасниці, багато з них боялися брати участь, однак наразі вони готові захищати не лише себе, а й інших жінок.

Усувати бар'єри 07

Історія про те, як активісти створюють
майданчики для вирішення
проблем містян

Біла Церква, Київська область

Налагодити зв'язок між жителями та поліцейськими і розвинути правову спроможність громади – такі завдання поставили собі громадські активісти у Білій Церкві, що на Київщині.

Для початку вони вирішили організувати опитування мешканців. Як розповідає **Інна Малишко**, юристка Білоцерківського офісу Мережі правового розвитку, хотіли з'ясувати, що члени громади думають про безпеку в місті та як оцінюють роботу поліції.

Для цієї роботи залучили шістьох студентів-волонтерів. Вони поспілкувалися з 850 жителями Білої Церкви. Як показали результати, більшість мешканців міста загалом добре ставиться до поліції і вважає, що поліція сприяє добробуту та безпеці громади.

«Загальний висновок опитування був таким, що молодь краще розуміє роботу поліції. Літні люди не довіряють поліції, вони дуже скептично ставляться до неї», – пояснює студентка

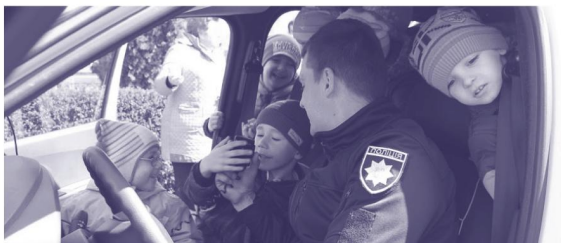
Білоцерківського аграрного університету
Тетяна Макаревська.

Активісти вирішили розвивати роботу з лояльною до правоохоронців аудиторією, тому стали організовувати зустрічі поліції зі школярами та студентами. Під час них поліцейські розповідали, чим і як займаються, а також відповідали на запитання.

«Ми хотіли розповісти дітям та молоді про роботу поліції, тому що підлітки, наприклад, бояться звертатися в поліцію», – пояснює **Макаревська.**

«Нам самим дуже цікаво. Ми юристи, і, можливо, будемо поліцейськими. Зараз нам важливо встановити контакт із людьми», – пояснює студентка **Дарина Цепя.**

На такий формат взаємодії охоче відгукнулися й дитячі садочки. Серед яких – Білоцерківський дитячий навчально-виховний комплекс. Його директорка **Олена Золотаренко** практикувала подібні зустрічі ще на попередньому місці роботи в іншому дитсадку, і зараз не сумнівається в їхній ефективності.

«Я не очікувала такої реакції від дітей. Після зустрічі вони ще десь два тижні гралися у поліцейських», – каже вона. За її словами, дітям дійсно цікаво, в чому полягає робота поліцейських. Вона говорить, що патрульні також обіцяють влаштувати для дітей екскурсії до відділку поліції.

Активісти також організовували майстер-класи для мам та курси самооборони для жінок, на яких поліцейські показували методи захисту від нападників.

Проте лише зустрічами вони не обмежилися. Активісти ставлять собі амбітні цілі – створити безкоштовні громадські приймальні, у яких кожен охочий зможе отримати консультацію щодо структури, завдань та функцій поліції. На їхню думку, це сприятиме прозорій, ефективній роботі поліції та укріпить довіру до правоохоронців з боку громади.

Як розповідає **Інна Малишко**, приймальні працюватимуть у трьох локаціях: в університеті, в бібліотеці та в офісі партнерської організації. Консультуватимуть містян керівник приймальні та студенти-волонтери, які брали участь в опитуванні членів громади. Вони пройшли спеціальне навчання і зможуть підказати людям, куди звертатися з тим чи іншим питанням. Періодично консультація також братимуть участь поліцейські та психологи.

Інна Малишко сподівається, що приймальні також будуть цікаві старшим людям.

«Наприклад, в бібліотеці, де буде працювати приймальня, збирається Академія пенсіонерів. Ми плануємо також налагодити співпрацю з Асоціацією ОСББ міста, і у нас таким чином в активі з'явиться більше літніх людей», – наголошує вона.

Громадські приймальні мають стати майданчиком для обміну досвідом та проблемами, де кожен мешканець міста матиме доступ до допомоги.

Безпека у дворі 08

Історія про те, як члени громади разом з дільничними розбудовують безпечне житлове середовище
Вінницька область

Вінницька
обл.

Працювати над створенням комфортного простору для життя повинні не лише міські служби, а й самі мешканці. Принаймні такого підходу дотримуються жителі Вінниці, які створюють об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Разом вони не лише вирішують комунальні проблеми, а й намагаються захистити свої оселі від потенційних небезпек.

«Люди хочуть спокійно виходити у двір і не боятися. Звичайно, є першочергові потреби мешканців: вода, газ, світло. Але якщо люди не почуваються в безпеці, вони починають нервувати», – пояснює **Ельвіра Мрясова**, голова правління «Асоціації ОСББ Вінниччини». Вона разом із головами правлінь ОСББ допомагає мешканцям налагоджувати діалог з дільничними, щоб пліч-о-пліч працювати над безпекою своїх будинків.

На зустрічі з мешканцями голови ОСББ запрошують дільничних. Як розповідає Мрясова, в деяких будинках люди самі просять, щоб на видному місці була інформаційна дошка із контактами поліцейського.

«Люди починають дізнаватися про своїх дільничних, частіше звертатися до поліції, навіть з питань, що не стосуються її діяльності», – говорить **Віталій Шведа**, заступник начальника відділу дільничних Управління превентивної діяльності ГУПН у Вінницькій області.

Голови ОСББ запрошують також спеціалістів із техніки безпеки, з охорони, психологів. Вони розповідають мешканцям про те, як діяти у складних ситуаціях.

Однак робота з населенням не обмежується лише містом. За словами **Шведи**, усі 250 дільничних області ходять на подібні зустрічі з членами

громад. У сільській місцевості поліцейські та місцеві мешканці обмінюються інформацією щодо людей, чия поведінка вказує на можливий намір скоїти правопорушення. За словами **Шведи**, така взаємодія вже допомогла розкрити злочин:

«Завдяки цій програмі нам вдалося розкрити пограбування помешкання. Люди вказали на незнайомця, якого вони бачили, сказали поліцейським, куди він пішов».

Якщо в містах прикладом самоорганізації є ОСББ, то в області – ОТГ (об'єднані територіальні громади). Населені пункти об'єднуються, щоб разом вирішувати питання благоустрою, безпеки та розвитку. Наприклад, Студенянська ОТГ, що розташована у понад 150 км від Вінниці на кордоні з Придністров'ям.

Опитування мешканців цієї громади показало, що більшість (58%) із них не знають свого дільничного, розповідає **Станіслав Нижник-Оскольський**, координатор по впровадженню Community Policing в області. Щоб виправити цю ситуацію, громадські активісти вирішили організувати зустрічі за прикладом ОСББ у Вінниці.

«До цього дільничний проводив прийом громадян «для галочки». А зараз він почав приїжджати до населення. Ми показуємо їм, що співпраця можлива», – розповідає **Нижник-Оскольський**.

«На прикладі успішних ОСББ та ОТГ ми показуємо іншим, що можна об'єднуватися для вирішення загальних проблем. В Студеній вже готові оновити громадське формування, виходити на спільні патрулювання, а також виконувати роль добровільної пожежної дружини», – додає **Мрясова**.

Як розповідає **Нижник-Оскольський**, після зустрічі дільничних зі школярами діти почали консультиватися щодо проблеми домашнього насильства. Троє підлітків вирішили стати поліцейськими.

«Соціологія показала, що мешканців особливо турбує рух автотранспорту. Вони порадилися з поліцією та вирішили, що необхідно обмежити швидкість та обладнати тротуари. Окрім цього, дуже важливою є програма безпеки, яка дозволить приймати рішення на місцевому рівні для забезпечення безпеки громади», – розповідає про результати співпраці **Андрій Гишко**, перший заступник голови Вінницької облдержадміністрації.

За його словами, у кожній громаді є своя особливість, а у великих містах – навіть у кожного району. Відгук від населення дає змогу ухвалювати правильні рішення: наприклад, встановлювати відеокамери там, де вони дійсно потрібні.

В планах у обласної влади – розвивати об'єднання на кшталт ОСББ та ОТГ, адже саме вони можуть ефективно презентувати та вирішувати проблеми членів громад, зокрема в питаннях безпеки.

Не боятися експериментів

Історія про те, як місцева поліція вирішила реформуватися, щоб краще відповідати очікуванням мешканців, і як опитування жителів міста вплинуло на прийняття концепції безпеки

Самбір, Старий Самбір, Львівська область

Адаптувати роботу правоохоронних органів до потреб громади та зробити її спроможною відповідати на виклики та загрози вирішили у Львівській області. Там порахували: вночі, коли трапляється найбільше злочинів, на службі перебуває лише незначна частина поліцейських. Вони фізично не можуть встигнути на всі події, і у великих районах люди можуть чекати на поліцейського по кілька днів.

Погано організована робота поліції та нерівномірно розподілені обов'язки призводять до того, що дільничні інспектори змушені реагувати на всі виклики: і на дрібні правопорушення, і на серйозні злочини. Вони не можуть приділити всьому достатньо уваги, тож часто змушені працювати понаднормово. Більше того, виїжджаючи на подію вночі самостійно, вони наражають себе на небезпеку.

Представники громадськості, поліції та місцевої влади вирішили повністю реорганізувати роботу відділів поліції. З частини працівників вони утво-

рили патрульні групи швидкого реагування. Окрім цього, у поліції взялися рахувати, скільки часу займає прибуття патруля до місця пригоди: у місті він має бути на події за 2 хвилини, а у районі – за 20 хвилин. Експеримент почався у Самборі, потім поширився на Старий Самбір, а згодом і на всю область.

«Коли машина їздить селом, це дисциплінує населення», – пояснює **Віталій Кіман**, представник Самбірської районної ради.

Чітке визначення сфери відповідальності кожного дозволило поліції раціональніше використовувати ресурс дільничних, які тепер зайняті вивченням проблем своєї території та роботою з проблемними мешканцями.

«Люди жалілися на те, що поліція погано працює. Після подій на Майдані люди у Львівській області стали більш активними, вони вимагали, щоб поліція змінювалась», – пояснює свою мотивацію **Юрій Гладун**, начальник штабу Головного управління Нацполіції у Львівській області.

«Раніше люди не зверталися до нас, тому що було три варіанти: або поліцейські їдуть довго, або взагалі не їдуть, або краще б і не їхали» – підкреслює **Сергій Гривняк**, заступник начальника штабу.

За час впровадження цього експерименту кількість викликів до поліції у Самбірському районі збільшилась на 87%, у чому поліцейські вбачають доказ дієвості моделі.

«У нас 60% особового складу працює на вулицях. Дільничні працюють лише у робочий час, і вони більше не виїжджають посеред ночі на виклики», – резюмують поліцейські, додаючи, що поліція переорієнтувалася з роботи зі злочинцями на роботу із громадою.

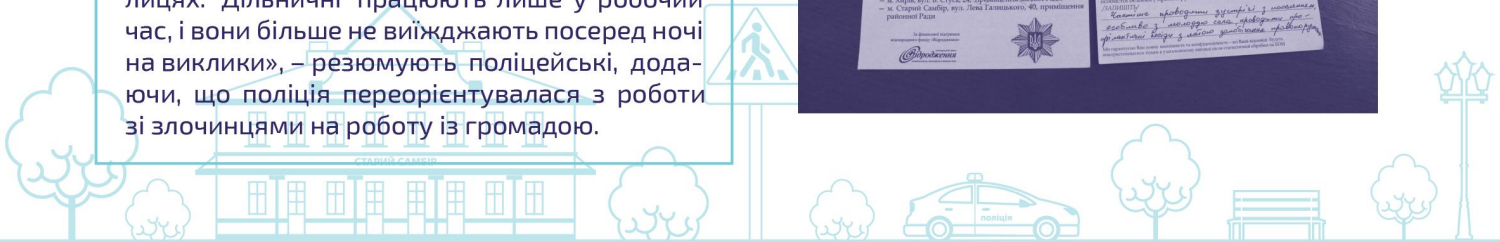
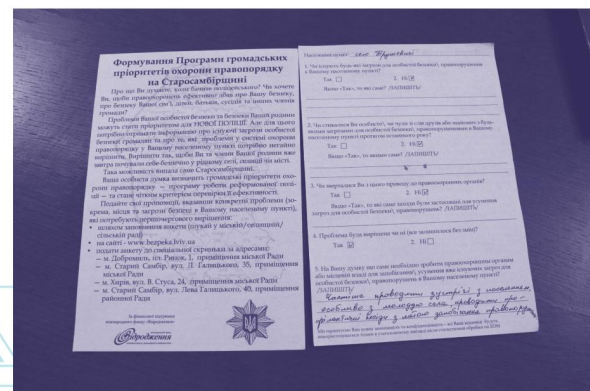
Проте самої реорганізації поліції недостатньо для того, щоб зробити регіон безпечним. Тому у Самбірському районі, звідки почався експеримент з патрульною поліцією, зробили опитування місцевих мешканців про проблеми безпеки в місті. Жителі району отримали анкети, де могли вказати, що саме вони хочуть покращити у сфері безпеки.

«Ми отримали неочікувані результати. Виявилося, що для людей безпека – це освітлення вулиць, пішохідні переходи, тротуари, камери фіксації», – розповідає **Кіман**.

Результати здивували і поліцію: правоохоронці з'ясували, що жителів регіону вдвічі менше цікавить проблема вбивств, ніж проблема алкоспоживання у публічних місцях.

«Зі 100 людей, які телефонують у поліцію, 80 повідомляють не про злочини, але саме ці повідомлення вказують на проблеми, що можуть спричинити злочини. Ми повинні боротися не з похідними, а з причинами», – вважає **Гривняк**.

Пізніше таке ж опитування провели і у Старосамбірському районі.

«У кожного району є своя специфіка. Для Старосамбірського району, наприклад, дуже актуальна проблема лісовидобування. Ліси незаконно вирубують, через що будь-який дощ загрожує тут повинню», – розповідає голова Старосамбірської ради **Тетяна Терлецька**.

Ці та інші проблеми знайшли своє відображення у концепціях безпеки, ухвалених на місцевих рівнях. Вони враховують специфіку районів і побудовані як на опитуванні мешканців, так і на оцінках поліції та місцевих активістів. До концепцій також розробили заходи, необхідні для їх реалізації. Відповідальними за них визначили як поліцію, так і органи місцевого самоврядування, районну адміністрацію, міські служби, дирекції шкіл, начальство транспортних підприємств та інших. Таким чином велика кількість різних структур взяли на себе зобов'язання у створенні спільного безпечного простору.

«Умовно програми безпеки можна поділити на дві частини: інфраструктурну (наприклад, освітлення вулиць, організація пішохідних переходів) та безпекову (превенція злочинів, реагування на порушення). За безпекову частину відповідає поліція, а за інфраструктурну – місцева влада», – пояснює **Віталій**.

«Концепція безпеки інтегрована у концепцію розвитку міста до 2020 року, тому це частина нашої політики», – додає **Терлецька**.

Водночас подібну ініціативу не вдалося запровадити у самому місті Самбір. Як пояснює **Олег Ільків**, керівник юридичного відділу Центру правових та політичних досліджень «Сім», місцева влада не виявила готовності до співпраці.

Контакти

